

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ У 5-9 КЛАСАХ

Гапон Леся Олексіївна

*кандидат філологічних наук, викладач, Тернопільський комунальний
методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу,
center.imco@gmail.com*

В умовах імплементації реформи «Нова українська школа», заснованій на засадах компетентнісного підходу, особливої ваги набуває формувальне оцінювання – особливий вид оцінювання, який має функції оцінювання для навчання й оцінювання як навчання.

Предметом формувального оцінювання є не лише предметні знання й уміння, а й освітні потреби учнів, їхні комунікативні, соціальні й метапредметні компетенції та особистісні регулятивні вміння. Його використовують з метою покращення процесу навчання з урахуванням виявлених потреб учнів у формі, прийнятній для учнів та вчителя. Воно передбачає оцінювання згідно з критеріями і зворотний зв'язок, який точно описує сильні та слабкі сторони учня / учениці, а також містить пропозиції щодо подальшої навчальної й розвивальної діяльності.

З 2016 – 2017 рр. формувальне (постійне) оцінювання активно впроваджують у початковій школі, застосовуючи спеціальний інструментарій. У середніх і старших класах домінує підсумкове (завершальне, сумативне) оцінювання, виражене в балах. Однак Р. Шиян, керівник робочої групи авторів нового Державного стандарту загальної середньої освіти, ухваленого постановою Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 року, стверджує, що, продовжуючи реформу «Нова українська школа» у 5–9-х класах, цінність формувального оцінювання для учнів середньої ланки слід «критично зберегти» [5].

Загальні науково-методичні засади формувального оцінювання знаходимо в працях дослідників В. Вембер, Н. Знак, І. Логвиної, О. Локшиної, О. Онопрієнко, Л. Рождественської. На особливу увагу заслуговують публікації, у яких обґрунтовано роль формувального оцінювання для відслідковування розвитку компетентностей учнів у

процесі навчання окремих предметів: О. Барни, Н. Морзе (інформатика), О. Пометун, О. Ремех (громадянська освіта) [4], Д. Засєкіна (фізика) [1]; В. Уліщенко, А. Фасолі (українська література) [6; 7].

Узагальнивши матеріали нормативних, методичних та наукових джерел, можна стверджувати, що на уроках української мови й літератури в 5–9 класах доцільно використовувати інструменти формульованого оцінювання.

1. Словесне оцінювання усних відповідей: усні коментарі вчителя (учитель спочатку підкреслює, що саме у відповіді учня / учениці було найбільш вдалим; потім вказує, де були неточності, ставить уточнювальні питання, пропонує способи уникнення помилок у майбутньому). 2. Словесне оцінювання письмових робіт: метод «Конференція один-на-один» (учитель наодинці коментує роботу учня / учениці). 3. Письмове оцінювання робіт: письмові коментарі зошиті / чернетці (учитель залишає письмові коментарі зеленим кольором у зошиті / чернетці учня / учениці на кшталт: «Спробуй підібрати синонім, щоб уникнути тавтології ...»), письмові коментарі вчителя в гугл-тестах (учитель залишає письмові коментарі, перевіряючи правильність відповідей, наприклад: «Ти добре впорався з», «Рекомендую переглянути ролик за покликанням ...»). 4. Взаємооцінювання письмових робіт: метод «Три чернетки» (учні / учениці, працюючи в парах, двічі по чергову перевіряють чернетки одне одного, вказуючи, що слід допрацювати; для бального оцінювання подають останній варіант), метод «Дві зірки й побажання» (учні / учениці коментують роботи одне одного, вказуючи на два позитивні аспекти – «дві зірки» – і на один аспект, який потребує доопрацювання – «побажання»). 5. Взаємооцінювання усних відповідей: метод «Сандвіч» (комплімент – рекомендація – комплімент), критеріальні таблиці, інформаційні картки. 6. Самооцінювання письмових робіт: вправи з ключами, завдання з модельними відповідями. 7. Самооцінювання специфічних творчих робіт (буктрейлерів, артбуків, ілюстрацій до книг, візуально-сміслових презентацій тощо): критеріальні таблиці. 8. Самооцінювання роботи на уроці: метод «Шкала», метод

«Однохвилинне есе». 9. Оцінка роботи групи / у групі: метод «Бортовий журнал» / аркуш самооцінки внеску в роботу групи.

У навчанні учнів української мови й літератури в 5–9 класах важливо системно застосовувати як підсумкове (традиційне), так і формувальне (інноваційне) оцінювання. І запропоновані інструменти сприятимуть налагодженню ефективного постійного зворотного зв'язку, допоможуть підвищити вмотивованість учнів і забезпечити високу ефективність та результативність уроків словесності.

Список використаних джерел

1. Засекін Д. О. Формувальне оцінювання на уроках фізики. *Електронний збірник наукових праць ЗОШПО*. № 2 (39). 2020.
2. Знак Н. В. Оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах особистісно зорієнтованого навчання. URL: <http://nvkrat.ho.ua/html/portfolio.html>.
3. Логвина И., Рождественская Л. Инструменты формирующего оценивания в деятельности учителя-предметника. Нарва, 2012. 48 с.
4. Пометун О. І., Ремех Т. О. Формувальне оцінювання у навчанні історії та громадянської освіти в контексті нової української школи. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 1. С. 86–97.
5. Топол В. Новий стандарт для 5–9 класів дозволить як інтеграцію, так і окремі предмети – інтерв'ю з розробником Романом Шияном. URL: <https://cutt.ly/zgxVD7C>.
6. Уліщенко В. В. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів з української літератури. *Virtus*. № 25. 2018. С. 137–141.
7. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. *Дивослово*. № 9. 2017. С. 8–15.

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 5–7 КЛАСАХ

Головата Лариса Михайлівна

*кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
golovatalarysa111@gmail.com*

Ключовою реформою Міністерства освіти і науки є створення нової української школи [3], у якій учням буде приємно навчатися, у якій вони отримуватимуть не тільки знання, але й набуватимуть умінь